

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 1, קרית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש תמוז התשע"ה
גליון מס' 93

המתירנות פכלי מלחמה בישראל

את ארצו. כשמוע בלק את כיבושי ישראל המזהירים, הוא נתקף בחרדה מפני ישראל, וחיפש דרך מיוחדת, בלתי-קונבנציונלית, להביס בה את ישראל. על-כן פנה ל'בלעם הקוסם' (ראו יהושע יג, כב), שהיה נוקט בדרך של קללה וכישוף. באמת, דרך זו איננה אלא הבל והזיה, אך עשתה רושם רב על הגויים עובדי האלילים חלושי הדעת שהאמינו שיש בה ממש, ולכן עשויה להיות לה השפעה פסיכולוגית ומוראלית עצומה על מהלך המלחמה.

פרי הסכלות - כישלון

מעשה בבעל אלים [בלשון חז"ל: אלים] שרצה לגרש את אשתו, ובעצת עורך דינו נשאר בבית המשותף מתוך רצון לנשל את אשתו מהבית. בתוך ההליך המשפטי החליט הבעל במפתיע לעזוב את הבית. עורך דינו שאל אותו: 'מדוע אינך פועל כעצתי?' והבעל השיב: 'האשה כישפה אותי, מה יכולתי לעשות? ללמדנו, כי האשה, למרות חולשתה ובהלתה מבעלה האלים, הצליחה לגבור עליו ולנצח למרות גאוותו וגבהותו, הואיל ודעותיו היו משובשות, ובמקום שאין דעת, הדמיון והפחד מביאים לכישלונות חסרי הדעת ולמפלתם.

תחבולות מלחמה

ניסיונו של בלק להביס את ישראל באמצעות גורם פסיכולוגי-מוראלי נכשל, ברם, תחבולת בלעם בדרדור עם ישראל לזנות הביאה לפגיעה קשה בעם ישראל. גם בימינו יש המבקשים לפגוע בנו בתחבולות דומות. פעם שמעתי הרצאה מפי מפקד משטרה בכיר שהציג ראיות לכך שאויבינו מנסים לפגוע בנו באמצעות החדרת סמים לתוך צה"ל ובזאת להחליש את כח עמידת הלוחמים. ללמדנו, שפנים רבות למלחמה בעידן המודרני, מלחמת סייבר [= טרור ע"י החדרת נגיפים, וירוסים במערכות מחשבות], מלחמה על דעת הקהל העולמית, ומלחמה בשקרי אויבינו ובצביעותם. כדי לנצח, עלינו לשוב אל ערכינו המוסריים והחברתיים ונזכה להבטיח את קיומנו ולרומם את מעמדנו, עד שהכל יאמרו: "מה טבו אהליך יעקב משפנתיד ישראל".

פרשת בלק מיוחדת מאוד בתכניה ובדמויות הפועלות בה. בלק בן ציפור נאבק בעם ישראל באופן יוצא דופן בכך שהזמין את בלעם לקלל את ישראל. ברם, לא רק שלא עלה בידו לקלל, הוא אף בירך את ישראל במשלים עמוקים הנוגעים לייעוד עם ישראל וכלל האנושות.

עצתו של בלעם

בלעם התבונן בישראל וראה יהדות יפה, עזרה הדדית, מוסר וחריצות. מרוב התפעלותו, הוא לא הצליח לקלל את ישראל. בראותו את צניעותם ויושרתם, הוא אמר: "מה טבו אהליך יעקב, משפנתיד ישראל". התפעלותו הנפשית לא נתנה לו את העוז והעזות כדי לקלל. בלק התאכזב מאוד וגירשו מפניו, ברם, בלעם לא היה יכול לעזוב מבלי לנסות ולפגוע בישראל, והוא יעץ לבלק להפיל את ישראל בפח הזנות והזימה.

כאמור, עצת בלעם היתה להכשיל את עם ישראל בזנות: לפתוח 'קניונים' שבהם יתנים חיצוניים ופנימיים, בחיצוניים יועמדו נשים זקנות צנועות לכאורה, ובפנימיים - צעירות פרוצות. בני ישראל, אמוגי הצניעות בד"כ - בהיכנסם תחילה לביתנים החיצוניים אשר שם עמדו הנשים הצנועות, לא נקטו אמצעי זהירות, ונפלו בפח כאשר נכנסו לבקר גם בביתנים הפנימיים, שם התגרו בהם הפרוצות לשפךם באלכוהול והם נפלו ברשתן וכן על-פי מדרשי חז"ל. כתוצאה מחטאם, פרצה מגיפה בישראל ונהרגו עשרות אלפים.

שחיתותו של בלעם

בלעם סירב בתחילה לבקשת בלק לקלל את ישראל והתחסד לפניו שהוא כביכול ממלא רק אחר הוראות ה'. ברם, סירובו של בלעם באמת נבע מרצונו לסחוט כספים וכבוד מבלק. בדרכו לקלל, בלעם רוכב על אתונו ומלאך ה' ניצב בדרכו וחרבו שלופה בידו. כלומר, משמים אותתו לו שמהלכו רוי השנאה אינו רצוי. ברם, בלעם שקוע בתאוותיו, מדמיון את הממון והכבוד הרב שירוויח מקללותיו ואינו רואה את מלאך ה'. אתונו רואה את המלאך, ומזאת אנו למדים על מצבו הרוחני השפל של בלעם שלא ראה את המלאך מכח תאוותיו. לעומתו, בהמתו כן ראתה

המרכז העולמי למשפט התורה

בית מדרש לדיני ממונות

מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם

מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל

שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים

שבתות עיון וירחי כלה

מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו

קרנות מחקר עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של ר' יחיאל לוי ע"ה תנצב"ה

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

כמובן שהגישה האחרת יכולה לראות בשאלתו של אברהם אבינו שאלת תלמיד המבקש הבנה ותמך האם הבנתו נכונה למה שהוא רואה מולו. עובדה היא שבסופו של הויכוח למרות שלא נמצאו עשרה צדיקים בסדום והמקום חרב, הקב"ה עשה מה שאברהם לא העלה כלל על דעתו, וחילץ מהמקום המושמד את הצדיקים שהיו במקום למרות שבחירתם האישית הייתה להיות חלק מאנשי המקום.

שאלת מבחן היא, לדוגמה, **מצות מחיית עמלק. הרב ליכטנשטיין** ראה בה מצוה שחורגת מכללי המוסר, מצוה שאלמלא הצטוונו עליה לא יתכן שהיינו נענים לה (ערכים במבחן מלחמה, עמ' 23). **הרב קאפח**, לעומת זאת, ראה בה הדרכה לתפיסה הראויה המוצאת מקום לענישה קיבוצית גם למטרות הרתעה (שיעורו למוה"ג, מא). ישנם ערכים שמוצגים בדברי חז"ל כהנחות יסוד, אולם פעמים רבות ניתן לראות כיצד הם שאובים מפרשיות אחרות וצוינו ללא מקורם בשל פשטות העניין. מסיבה זו, ברוב רובן של הסוגיות חכמי ישראל תמימי דעה, ורק במקצת מן הסוגיות עולה מדי פעם מחלוקת יסודית כזו.

מצוות בני נח, שזהו תוכנו – מוסר בסיסי מינימלי (ראה הלכות מלכים, סוף פרק ח בנוסח כתיב היד). אולם מה בדבר שאלות מורכבות יותר? ישנן סוגיות מוסריות מסובכות כל כך שמוצאים אנו שגדולי עולם נחלקים בהן, וקשה להניח להלכות חושבי שאלהם זה או אחר, ובוודאי שלא נשאיר אותן פתוחות לכל אחד שיכריע בהן בצורה שונה. **הרב ליכטנשטיין** ענה בצורה ברורה ונחרצת לשאלת סוקרטס, שאכן קיימים ערכי טוב בסיסיים שכולנו מפירים בהם ויש לתת להם משקל חשוב בשיקולינו. **הרב קאפח** האים יותר להלכים בדרך השנייה, זו הסבורה שרק בתורה עלינו לחפש את הערכים שמנחים אותנו לתאם את תחושותינו ואת כל עולמנו הרגשי, וכל פער שנמצא בין עולמנו הפנימי ומצוות התורה רק מעיד על חסרוננו ועל הצורך שלנו להמשיך ולחפש הבנה בתורה. המצפון יכול לטעות ולהיות מושפע מתפיסות סביבתיות שנוצרו בידי בשר ודם, שמועד לטעייה ופעמים אף להטעייה.

הרב ליכטנשטיין הסתייע **בדמותו של אברהם אבינו**, שעמד בספר בראשית לפני הקב"ה והעיד: "שאלו: 'השופט כל הארץ לא יעשה משפט'?" ברוך שפנייתו של אברהם התבססה על תחושתו הפנימית שהרי לא ניתנה לו תורה מפורטת, אך

בפעם הקודמת [בגליון סיון תשע"ה] ראינו מקצת מהמשתנה והמבדיל בין שיטותיהם של הרב יוסף קאפח והרב אהרן ליכטנשטיין. ניתן לתלות כמה מהסוגיות שמבדילות ביניהם בתשובה שבחר כל אחד מהם לשאלה אחת קדומה. ניסוחה המפורסם של השאלה הוצג בדברי **סוקרטס** שבכתבי אפלטון (בדיאלוג אותיפרון), ובהם הוא מעלה את ההתלבטות: **האם המעשה הטוב הוא טוב בגלל שה' רוצה בו, או להיפך – ה' רוצה בו בגלל היותו טוב?** ישנה נקודת מוצא מוסכמת שה' רוצה במעשה הטוב, אולם השאלה שעולה היא מה קדם למה: האם מושגי הטוב קדומים וה' רוצה בהם בשל ערכם, או שמלכתחילה לא ברור כלל מהו מעשה טוב ורק הוראתו וציוויו של ה' הם שהעלו את ערכם של מעשים מסוימים ונהפכו לנעלים וטובים?

תוצאת התשובה שבה נבחר משפיעה על שאלה אחרת – האם יש לתחושותינו ומצפוננו משקל בבואנו לבחון את דרכנו, או שעלינו לעמת תחושות אלו עם ציווי התורה ורק לפי מציאתם יש ניתן להם משקל. בהלכה ניתן למצוא את ההכרה בקיומו של מוסר טבעי בסיסי בכל אדם, שהרי כל אדם – אפילו מי שלא שמע על משה רבנו ומעמד הר סיני – מחויב לשמור על שבע

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

ברכות למשפחות היקרות והדגולות לרגל אייריסי בניהם

לבחור החשוב ר' **יואל מרחבי יצ"ו** מבחירי ישיבת פוניבז' - מיר

בן הרב **שלמה ב"ר שלום מרחבי ונו"ב נעמי מנב"ת** נכד למו"ר הרה"ג **שלמה מחפוד** ונו"ב הרבנית **שרה מנב"ת** ולסתבתא גב' **שרה מרחבי מנב"ת**

ולבחורה החשובה **אבישג** שתחי' בת הרב **צפניה ערוסי** רב ומו"צ במודיעין ונו"ב **אפרת מנב"ת**

נכדת מו"ר הרה"ג **רצון ערוסי** ונו"ב הרבנית **שרה מנב"ת** ולסבים רבי **יוסף צדוק** ונו"ב **יונה מנב"ת** ולסתבתא רבא גב' **סעדה** (אאושרה) **ערוסי** שתילאו"ט שתזכו ויתקיים בהם בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

מערכת אור ההליכות * מכון משה * הליכות עם ישראל

כל המתאבל על ירושלים

מזדוע נחרב בית המקדש? מזהו סוד הגאולה?

השנה תוכל גם אתה לקרוא מדרש ולהבין ללמוד ולהחכים. מדרש יחידי רב המנסח במגמתו הייחודית והמקסימלית את הסוד - אבני החורבן וזיכרון הגאולה. מדרש ירוש' ציון - כיצור חדש, בחר ומצפיתי הכולל רקע היסטורי, תרבותי ופסיכולוגי ומקפיד על פירושים ספורים וחד-ל. מאת הרב אליקים ברוך. יצא לאור ב-1997 במסגרת פרויקט חז"ל - מאת איתן בן נון. דפוס מאיר עיניים ובריכה מודרנית.

מכון משה - 03-5351119

מכון משה	ירושלים	מרכז	הפצה ראשית
052-8965696	02-5819345	054-9938119	050-5063842
harfuf2@gmail.com	052-2866529	elazar765@gmail.com	avshalom44@gmail.com

שמחים לבשר על הוצאת הספר החשוב לקח טוב

עיונים בתולדות משפחה וקהילה אישים ואתרים תלאות גלות וגאולה פרשת ילדי תימן הנעדרים שחיבר ר' טוב צדוק הי"ו

ניתן להשיג במכון משה - 03-5351119

לידיד העמותה ר' **אברהם לוי הי"ו** ולכל בני משפחתו אתכם באבלכם על הסתלקותו של אביכם, סבכם היקר באדם איש תם וישר, ירא א-להים וסר מרע

ר' **יחיאל לוי ע"ה** אשר נפטר בשיבה טובה, והיה מנקה הדעת של עדתנו. ה' ינחמכם נחמה שלימה ולא תוסיפו לדאבה עוד. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים מערכת אור ההליכות.

הכנס למורשת הרב יוסף והרבנית ברכה קאפח

הכנס יתקיים ביום שני י"ט תמוז תשע"ה (6 ביולי 2015) בין השעות 16:30-21:00 באולם מינץ אוניברסיטת בר אילן

הרב **שלמה ספר** רב הקמפוס, אוניברסיטת בר אילן דברי פתיחה

הרב **ד"ר רצון ערוסי** רב העיר קרית אנו וחבר מועצת הרבנות הראשית הרב והרבנית קאפח, שני המאורות הגדולים

הרב **ד"ר אברהם ליפשיץ** ראש מנהל החמ"ד דמויות המופת במסורת החינוך בשנת הלימודים תשע"ו

צופית צחי ועינת קאפח תורת חסד על לשונה

מרומ' אליעזר שלוסברג המחלקה לעובדות וסגן דיוקן ביה"ס ללימודים מתקדמים תרומתו של הרב קאפח ללימודי היהדות

ד"ר אורי מלמד האקדמיה ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים ספיעלו של הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל ומורשתו

תפילות ערבית מנחה: הר' עופר קאפח

הציבור מוזמן, הכניסה חופשית הכנס יתחיל בזמן, הקהל מתבקש להקדים

מכון משה
משפחת קאפח
ארכיון הרבנים
משרד החינוך
מחלקת לידת חרית
חמ"ד
מזרח הירוק
מזרח הירוק

"ירחי כלה קיץ" בהשתתפות: הרה"ג **רצון ערוסי שליט"א** בנושא: **ימי בין המצרים ותקנות לזכר החורבן** שיתקיים א"ה מיום שלישי ועד מוצש"ק בתאריך כ"ז תמוז - ב' אב תשע"ה (14-18.7.2015) במלון "לביא"

המחיר ליחיד בחדר זוגי ל - 5 ימי נופש פנסיון מלא

חדרי הוד - 2080 ₪
חדרי עזר - 2190 ₪
חדרי הדר - 2250 ₪

תשלום מראש בלבד!

נותרו מקומות בודדים - מהרו להירשם!!!
לפרטים והרשמה:
מוטי - 052-9426613

ש.1. האם על-פי מנהג הספרדים מותר להתגלח ולהסתרפס בריהוט? ש.2. האם יש מניעה לעשות "על-האש" בתקופה זו? (אגב, כדאי לדעת: בד"כ הפוננה היא לצליית-בשר בכירה ניידת שתחתיה גחלים, הקרויה בלשון העם: 'מַנְגֵּל-סַנְקָל' [או ע"ג 'אֶסְקֵלָה'-ב'רביקו' בלעז]. בעברית, על-פי האקדמיה ללשון, יש לקרוא: 'מַצְלָה' [הערת עורך הלשון, י"ו]).

ש.3. האם מנהג הספרדים הוא לא להתגלח בכל התקופה הזו אורקמראש חודש אב?

ת.1. שתייה לצורך - מותרת. כחלק משמחות - לא.

ש.2. "על האש" לצורך אכילה - מותר. כחלק מ"חפלה" - לא.

ש.3. לפי הוראת הגר"ע יוסף, רק בשבוע שחל בו תשעה באב.

ש.4. כידוע, מנהג בני תימן להניח תפילין בתפילת מנחה של תענית ציבור. השאלה שלי היא, כיצד עלי לנהוג כאשר אני מתפלל בבית כנסת ספרדי או אשכנזי. האם עלי להניח תפילין כמנהגי, או שמא יש בכך שינוי ממנהג הציבור, או מראית עין כאילו לא הונחתי תפילין בשחרית.

ת. הנח תפילין בתפילת מנחה של תענית ציבור רק בבית כנסת תימני.

ש. אני עובד בחברה מסוימת ואחד מימיעבודתי יוצא ביום י"ז בתמוז. הגשתי בקשה שלא לעבוד באותו יום מפאת הצום מכיוון שאני סובל מבעיה רפואית שמקשה עליי את הצום (כאבי ראש חזקים מאוד, קינדרנה), אך נענית בסירוב. ברצוני לדעת, האם יש צד להתיר שלא לצום באותו יום כשאני יודע שזה יכול לגרום חלילה לפיטוריי מעבודתי? יש לציין שאותה עבודה היא עבודה פיזית ולכן היא מקשה מאוד.

ת. לפי הנתונים הנ"ל, הנך פטור מצום י"ז בתמוז. וה' יהא בעזרך.

ש.1. אשמח לדעת מהי דעת רבינו בעניין תחילת שימוש בריהוט שנקנו בר"ח אב ב"ח לט' באב.

ש.2. האם ישנו חילוק בין סוגי המוצרים לבית (כגון ריהוט, כלי בית, אוכל, ספרים וכיוצ"ב) וברמת נחיצותם?

ת.1. נהגו להימנע מלקנות דברים חדשים בימי בין המצרים; אבל אם כבר נקנו, מותר להשתמש בהם, בעיקר אם הוא זקוק להם באופן מיוחד.

ש.2. ברור הדבר, שכל אביזר שיש לו צורך חיוני מאוד - מותר, כי ההימנעות מלחדש דברים, היא מנהג, וכדי למעט בשמחה.

ש. בנינוטלאנטבייטיקה (נווליה) 3 פעמים ביום, במשך 10 ימים (בעקבות 'משטח גרון' חיובי). סחר יהיה היום העשירי והאחרון שבו עליו ליטול את האנטבייטיקה. האם ניתן לשתות אנטבייטיקה במהלך הצום?

ת. חובה ליטול אנטבייטיקה גם ביום צום י"ז בתמוז.

ש.1. אם רכשתי מאוורר חדש לפני י"ז בתמוז וקיבלתי אותו כמה ימים אחרי י"ז בתמוז - האם מותר לי להשתמש בו? ש.2. האם מותר לרחוץ בים ב"שלושת השבועות"?

ת.1. מותר להשתמש במאורר.

ש.2. מותר לרחוץ בים בלתי מעורב בימי בין המצרים, אבל אם הוא ירא ממידת הדין, אל ירחץ.

ש. מה הדין לגבי שמיעת מוזיקה בתקופת שלושת השבועות לפי מנהג תימן (ב'לדו-רמב"ם)? מה פירוש דברי הרמב"ם "מעטין בשמחה" (לכאורה זו אמירה כללית (דיי)).

ת. מוסיקה בכלי נגינה אסורה כל השנה, וכל שכן בימי בין המצרים. שירת קודש בלי כלי נגינה מותרת גם בימי בין המצרים.

ש.1. האם יש מניעה לשתות "בירה" ואלכוהול בתקופת בין

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

קורא, ראה שבלי הלקט סי' לה וז"ל "ותיפח רוחם של חזנים שהעומד לקרות בתורה מברך לפניו ולאחריה והחזן קורא, ועוד פעמים ששותק הקורא ומברך ברכה לבטלה... ועתיד הקב"ה להפרע ממי שיש בידו למחות ואינו מוחה" ע"ש.

והמב"ה יסייעו להחזיק במנהגותינו הטובים

בכ"ר יוסף קאפח

* עיין בהלכות שביתת יום טוב פ"ד ה"ו, ציון יד.

ב) בענין ליתן מעט בושם בבגד, דבר זה החמירו בו האחרונים משום נולד ויש מוסיפים דלמא אתי לידי סחיטה. ובתימן היו נוהגים לזלף מי ורדים בשבת על האורחים ומזלף גם על הבגדים ולא היו חוששין. וכבר ראיתי מי שדימה כי שלא כדן עשו, ואין דבריו נכונים, אלא כדן עשו שאין דין נולד בשבת כ"ל, ואף ב"ר ט' שיש דין נולד הרי לדעת הרמב"ם דבר זה אינו אסור כפי שהאריך הרחבי הגאון מהר"ח עטר בספרו "ראשון לציון" למסכת ביצה דף כב' ד"ה מחלוקת להריח. ולענין סחיטה נראה שאין לחוש מדינא כיון דמה ששמים הוא אפסי. ועל אף כל הנ"ל נראה דיש להחמיר למעשה וליתן את הבושם בגוף ולא בבגד.*

ג) ולענין סומא מהו לעלות לתורה. הרי לפום דינא גם פקח אם אינו יודע לקרוא לא יעלה וכ"ש סומא, וכדמשמע מברייתא שפסקה הרמב"ם בפ"ב תפלה ה' יג צבור שלא היה בהם יודע לקרוא וכו' ע"ש. ודברים חריפים מאד נגד המנהג הבלתי הגון שהעולה מברך והבע"ק

כא חשון תשל"ט

כבוד הרב משה רצון ה"ו

שלום רב

לשאלותיך

א) אם מותר לרחוץ בסבון בשבת. הדבר תלוי במחלוקת ראשונים בטעם "אין מרסקין את השלג" י"א משום מוליד והיא שטת רש"י ודעמיה. ומשם למדו שאסור לרחוץ בסבון שהם קוראים אותו בורית, עיין שלטי הגבורים סוף פ' במה טומנין, ולדעת הרמב"ם ודעמיה שהוא משום סחיטה, מותר לרחוץ בסבון בשבת שאין אסור מוליד, ועיין מגיד משנה בפכ"א שבת הל' יג. וכ"כ בהדיא הר"י גינת ורדים כלל ג סי' יד. וכן אנו נוהגין לרחוץ בסבון בשבת. ועיין מרכבת המשנה האשכנזי פכ"ה שבת הל' כג.

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות לזיכוי הרבים

מאת מ"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל

מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930

או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותת להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100

המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד צרעבי, ישראל והב, שמואל חמדי, אריאל פרחי.

טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658

דוא"ל: orhalichot@gmail.com

מוספר המערכת בספרייה הלאומית: 2789255

כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

והבית בהבנתו

לידידנו די בכל אתר ואתר

שמחים לבשר לכם כי חלה התקדמות משמעותית בבניית

בית הליכות עם ישראל

סיימנו כ-80% מבניית בית הכנסת חסרים לנו 20% בלבד

פונים אנו לאוהבי תורתך להיות שותפים שלנו

וכל בעל מקצוע שיכול לסייע יפנה

לר' יואב כהן בטלפון - 052-5139933